

Til Utvalget for framtidens fellesskole

Oslo 24.mars 2026

Høringsinnspill

Folkehøgskoleorganisasjonene FHF (Folkehøgskoleforbundet), NKF (Noregs Kristelige Folkehøgskulelag) og Folkehøgskolerådet viser til invitasjonen fra *Utvalget for framtidens fellesskole* til å komme med innspill til deres arbeid, og sender med dette vårt høringsinnspill.

FHF og NKF er ide, interesse og fagforeninger for ansatte i folkehøgskolene. Folkehøgskolerådet er et samarbeidsorgan for folkehøgskoleorganisasjonene og representerer alle de 80 folkehøgskolene i Norge. Folkehøgskolenes mandat er å fremme allmenndanning, folkelig opplysning, aktivt medborgerskap, menneskeverd – og bidra til mangfold og en folkehøgskole for alle.

Folkehøgskolene har vært en viktig del av utdanningstilbudet i Norge siden den første skolen ble opprettet i 1864, der folkehøgskolepedagogikken har satt mennesket og læring i fellesskap i fokus. Dagens folkehøgskoler møter unge som enten er ferdig med 13 års skolegang, eller som av ulike grunner ikke har fullført videregående skole. Begge grupper søker etter et annerledes år med læring gjennom aktiviteter. Folkehøgskolene har derfor god kunnskap om både styrker og utfordringer med grunnskolesystemet gjennom møtene med unge som velger et år på folkehøgskole.

Høringsinnspillet peker på fire hovedargumenter knyttet til fellesskolens viktigste oppgaver i et framtidsperspektiv: 1) Mer praktiske aktiviteter for likeverdige læringsmuligheter, 2) Demokratisk dannelse for aktivt medborgerskap, 3) Et helskoleperspektiv på læring, 4) Tilstrekkelig lærertetthet i skolen.

Mer praktiske aktiviteter for likeverdige læringsmuligheter

Bakgrunnen for Utvalgets arbeid, Stortingsmelding 34 (2023-24), peker på behovet for en mer variert skoledag med praktiske aktiviteter (5.-10. trinn) for å bidra til økt motivasjon, læring og trivsel blant elevene. Som en av elevene som er sitert i Meld. St. 34 uttaler, «Jeg er lei av å sitte inne i klasserommet hele skoledagen, 6 hele timer på rumpa» (s. 14). I samfunnet snakker vi ofte om 'drop outs' og skolevegrere, om de som faller fra videregående utdanning. Årsaken legges ofte på individet og at det er den enkelte som er problemet.

Vi mener at fokus må legges på hvordan skolehverdagen er innrettet og hvordan skolen som institusjon møter elevene, og har mulighet til å møte elevene. Vi må derfor tenke nytt om hvordan skolen kan organiseres på en måte som gjør at det er plass for alle, og der alle er, og opplever å være viktige for fellesskapet. Ved å ikke bare vektlegge kognitive ferdigheter, men også legge til rette for læring gjennom aktiviteter (gjærne utenfor klasserommet) i fellesskap, kombinert med kritisk refleksjon, får også elever med praktiske styrker mulighet til å vise hva de kan. For barn og unge er utforskning og

utprøving helt sentralt for egenutvikling. Vi erfarer i folkehøgskolen at praktisk aktiviteter, hvor man lærer med hele kroppen og i fellesskap med andre, bidrar til økt forståelse og læring som varer.

Demokratisk dannelse for aktivt medborgerskap

De tre tverrfaglige temaene i grunnskolens læreplan; bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap, og folkehelse og livsmestring, må bevares også i framtiden. En viktig rød tråd for disse temaene er at de krever en forståelse av dynamikken mellom strukturelle forhold i samfunnet og individers handlinger og holdninger som påvirkes av disse. Vi mener derfor at det er viktig at skolen bidrar til å bygge *demokratisk selvtillit*¹ hos elevene. Dersom unge blir opplært til å løse problemer kun på individ-nivå, øker sjansen for resignasjon i møte med store samfunnsutfordringer. Det som skulle vært samfunnskritikk blir da selvkritikk. Demokratisk selvtillit handler om å synliggjøre at strukturelle problemer krever felles løsninger – og at elevene har tro på, og får erfaringer med, at de sammen kan gjøre en forskjell².

Aktivt medborgerskap handler også om verdiene menneskeverd og solidaritet. Verden trenger nye generasjoner som verdsetter mangfold, som kjemper mot diskriminering og rasisme, og som har tro på dialog som verktøy for å skape en bærekraftig fremtid. Dialog har alltid vært sentralt i folkehøgskolen, og er et av de viktigste verktøyene vi har for å skape økt forståelse, tillit og aksept for at det er greit å være uenig og samtidig behandle hverandre med respekt. Fellesskolen, der barn og unge møtes på tvers av ulike bakgrunner, er dermed en helt sentral arena for å øve seg i dialog i et stort meningsmangfold. Det er også en arena som må gi rom for felles kreativitet og frivillighet, aktiviteter som demper individualisering og lar fellesskapet være bærebjelken.

For å bygge generasjoner med aktive medborgere må vi også være bevisst den store innflytelsen teknologiselskaper i dag har på barn og unge sin hverdag, med mye skjermtid, feilinformasjon og bekymring for hva dette gjør med deres mentale helse. Vi mener at skolen har et ansvar i å begrense barn og unges skjermtid, og gi opplæring i en analog virkelighet med bøker, praktiske aktiviteter, fysiske samkvem og ekte menneskemøter.

Helskole-perspektiv på læring

Noe av det viktigste barn og unge trenger for å trives i skolen er å bli sett og akseptert for den de er. I folkehøgskolen er vi bevisst at alle ansatte, inkludert vaktmestere og renholdere på skolen, har en viktig sosial pedagogisk rolle i å se og inkludere elevene. Videre er lokalsamfunnet en viktig arena for aktivt medborgerskap. Derfor er et helskole-

¹ Hansen, Bjørn (2019). Tag ansvar. I Mortensen, S. S., Schelde, M. og Harbsmeier, A. (red) *Høgskolens 10 bud* (Bind 3). FFD's forlag, København.

² Haltli, Tore (2021). Folkelige bevegelser, demokrati og motstand. I *Folkehøgskolen 5/21*. Folkehøgskoleforbundet (s. 16-19).

perspektiv (Whole School Approach) viktig i folkehøgskolen. Vi vil anbefale at dette er et perspektiv som styrkes i fremtidens fellesskole. Dette handler om hvordan lokalsamfunnet kan være en ressurs for skolen, og hvordan skolen kan være en ressurs i lokalsamfunnet. Videre handler det om å styrke fellesskapet mellom hele personalet på skolen og ha fokus på hvordan alle stillingstyper har en sosial pedagogisk rolle. Læring skjer på mange arenaer og i fellesskolens dannelsingsoppdrag kan et helskole-perspektiv bidra til å styrke dette arbeidet.

Lærertetthet

Det siste punktet vi vil trekke frem er viktigheten av å bevare en norm for lærertetthet (lærernormen) i dagens fellesskole. Vi er bekymret for økt skolefravær og skolevegring i grunnskolen, og mener det er avgjørende å beholde tilstrekkelig lærertetthet i grunnskolen for å kunne oppnå målene i punktene nevnt over. I folkehøgskolen er det få problemer med fravær. En av de viktigste årsakene er at elevene får tett oppfølging av lærerne. Vi ser at dette vanskelig lar seg kopiere i grunnskolen, men vil understreke at lærertettheten er viktig for barns trivsel i skolen. Alle trenger å bli sett og hørt. Det gir motivasjon og selvtillit. En forutsigbar og bindende norm for bemanning i skolen er derfor avgjørende for å framtidens fellesskole.

Oppsummering

- Mer praktiske aktiviteter for likeverdige læringsmuligheter og læring som varer.
- Demokratisk danning gjennom bygging av demokratisk selvtillit og tro på endring gjennom fellesskap.
- Aktivt medborgerskap med dialog som verktøy for økt forståelse og tillit.
- Helskole-perspektiv og sosialpedagogisk læring for å bidra til at hver enkelt elev blir sett.
- En forutsigbar og bindende norm for tilstrekkelig lærertetthet i skolen.

Vennlig hilsen,

Kjersti Versto Roheim /s/
leder

Astrid E. Moen /s/
leder

Folkehøgskolerådet

Anne Tingelstad Wøien
daglig leder

